

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic review) จากงานวิจัยเกี่ยวกับเภสัชกรรมชุมชนในประเทศไทย ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ และยังไม่ได้รับการตีพิมพ์ในช่วงก่อน มีนาคม พ.ศ. 2553 ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์และวิทยานิพนธ์ ที่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับเภสัชกรรมชุมชนในประเทศไทย ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วงปีก่อน มีนาคม พ.ศ. 2553 ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จากแหล่งข้อมูลในประเทศไทย ดังนี้

- 1) MEDLINE/PubMed (Medical Literature Analysis and Retrieval System Online)
 - 2) ศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI)
 - 3) ฐานข้อมูลงานวิจัยไทยฉบับเต็ม (ThaiLIS)
 - 4) ฐานข้อมูลงานวิจัยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)
 - 5) ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และดัชนีวารสารภาษาไทยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalinet)
 - 6) ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (CMU e - thesis)
 - 7) ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล (e - thesis)
 - 8) ฐานข้อมูลสำนักการเรียนรู้คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU e - thesis)
 - 9) ฐานข้อมูลการสืบค้นดัชนีวารสารมหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - 10) ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ออนไลน์หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร (Thesis online)
 - 11) ฐานข้อมูลการสืบค้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร (NU library search)
 - 12) ฐานข้อมูลสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (OPAC)
 - 13) ฐานข้อมูลสืบค้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (Web OPAC)
- โดยกลยุทธ์การสืบค้นจะแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมในแต่ละฐานข้อมูล

การสืบค้นด้วยมือ (hand search) จำกัดงานวิจัยในช่วงเวลาเดียวกับการค้นฐานข้อมูลข้างต้น จากฐานห้องสมุดคณะเภสัชศาสตร์ใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, มหาวิทยาลัยศิลปากร, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยมหิดล, มหาวิทยาลัยรังสิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ฐานข้อมูลระดับบัณฑิตศึกษาคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และห้องวารสารสมาคมเภสัชกรรมชุมชน การค้นใช้ภาษาไทย การคัดเข้าการศึกษาใช้การประเมินบทความย่อเป็นหลัก

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยจะต้องผ่านการทดสอบความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา และความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูล จากผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ประจำคณะเภสัชศาสตร์ กลุ่มวิชาเภสัชกรรมคลินิกและวิจัย และกลุ่มวิชาเภสัชศาสตร์สังคม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.3.1 รายการคำสำคัญ (keywords) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสืบค้นงานวิจัยจากฐานข้อมูลในแหล่งสืบค้นเป้าหมาย ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม

3.3.2 แบบฟอร์มประเมินบทความย่อ (abstract evaluation form) (ภาคผนวก ข) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเพื่อคัดเลือกบทความย่อของงานวิจัยตามเกณฑ์ที่ต้องการ โดยมีผู้วิจัยพิจารณาประเมิน 2 คน

3.3.3 แบบฟอร์มการสกัดข้อมูล (data extraction form) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการทบทวนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามคำถามหรือปัญหาของการทบทวนที่ได้กำหนดไว้ เครื่องมือถูกพัฒนาและอ้างอิงจาก Zaza (2008) มีผู้วิจัยพิจารณาประเมินก่อนบันทึกข้อมูล 2 คน

3.4 วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการในการทบทวนอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

3.4.1 การกำหนดปัญหา (problem formulation) ซึ่งปัญหาในงานวิจัยครั้งนี้คือ ต้องการทราบงานวิจัยด้านเภสัชกรรมชุมชนในประเทศไทยมีรูปแบบการศึกษาและผลลัพธ์อย่างไรบ้าง และกิจกรรมด้านเภสัชกรรมชุมชนในประเทศไทยใดเหมาะสมที่จะใช้ในการพัฒนา งานเภสัชกรรมชุมชนในร้านยาในประเทศไทย

3.4.2 การรวบรวมข้อมูล (data collection)

1) กำหนดแหล่งข้อมูล

- 2) กำหนดรายการคำสำคัญในการสืบค้น ดังตารางที่ 3-1
- 3) สืบค้นข้อมูลหรือรายงานการวิจัยจากแหล่งและคำสำคัญที่กำหนดไว้
- 4) คัดงานวิจัยที่ไม่มีความเกี่ยวข้องและซ้ำซ้อนออกจากการศึกษา
- 5) คัดเลือกงานวิจัย โดยใช้ แบบประเมินบทความคัดย่อ โดยผู้วิจัย 2 คน งานวิจัยทุกชิ้นได้มีการตรวจสอบหาการซ้ำในฐานข้อมูล ชื่องานวิจัยและบทความคัดย่อถูกนำมาประเมิน โดยผู้วิจัย 2 ท่าน ว่าเกี่ยวข้องกับงานที่ศึกษางานเกี่ยวข้องกับงานบริการเภสัชกรรมชุมชนในร้านยา โดยเป็นงานบริการของเภสัชกร และเป็นงานวิจัยระดับปฐมภูมิ (primary research) ถ้ามีข้อสงสัยในบทความคัดย่อ ทำการตรวจสอบผ่านบทนิพนธ์ต้นฉบับ

3.4.3 การประเมินคุณภาพ (assessing the studies) งานวิจัยที่มีคุณภาพเหมาะสมแก่การนำมาทบทวนคืองานวิจัยที่มีการระบุเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการศึกษา มีการระบุวิธีการศึกษาที่ชัดเจน มีการระบุขนาดผู้ร่วมการศึกษา และมีการใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูล ถ้างานวิจัยเดียวกันมีทั้งรูปเล่มรายงานการวิจัยและ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ถูกคัดเลือกเข้าในการศึกษานี้ รายงานการศึกษาในรายวิชาตั้งแต่ 3 หน่วยกิต ขึ้นไป นับรวมในการศึกษานี้ (เช่น สารนิพนธ์ โครงการพิเศษ เป็นต้น) ไม่นับรวมงานที่เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกงาน ไม่นับรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางธุรกิจ บทความประสบการณ์ เฉพาะการศึกษารูปแบบเชิงทดลองแบบสุ่มจะประเมินคุณค่างานวิจัยอย่างมีวิจารณญาณ

3.4.4 ข้อมูลที่ได้จากบทความคัดย่อ ได้ถูกรวบรวมลงในแบบฟอร์มการสกัดข้อมูล ที่ทำในโปรแกรม Excel ประกอบด้วย ชื่อผู้วิจัย ปีที่ทำการศึกษา รูปแบบการศึกษา สถานที่ กลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง วัตถุประสงค์การศึกษา ผลการศึกษา และวิธีการวัดผลการศึกษา โดยนิสิตเภสัชศาสตร์ ชั้นปี 5-6 จำนวน 10 คน ที่ผ่านการเรียนวิจัยมาก่อน และทบทวนความถูกต้องอีกครั้ง โดยผู้วิจัย 2 คน

3.4.5 การสังเคราะห์ผล (data synthesis) การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยที่ได้ ดำเนินการจัดกลุ่มตามกรอบการศึกษาอ้างอิงจากงานวิจัยของ Sokar-Todd (Sokar-Todd et al., 2003) ถ้างานวิจัยมีชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน ทำการจัดกลุ่มให้อยู่ในหัวเรื่องเดียวกัน

3.4.6 การแปลผล (interpretation of results) เป็นการพิจารณาภาพรวมของผลการทบทวนทั้งหมด

ตารางที่ 3-1 คำสำคัญที่ใช้ในแต่ละฐานข้อมูล

ฐานข้อมูล	คำสืบค้น
Pubmed	(Thailand)AND(community pharmacy practice)
ศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI)	จำกัดจากชื่อบทความ และใช้คำสืบค้นคือ ร้านยา ร้านขายยา เกษัชกรรมชุมชน เกษัชกรชุมชน สถานปฏิบัติการเกษัชกรรมชุมชน, (community)AND(pharmacy) AND(practice)
ฐานข้อมูลงานวิจัยไทยฉบับเต็ม (ThaiLIS)	การสืบค้นขั้นสูงโดยจำกัดการสืบค้นจากชื่อเรื่อง บทคัดย่อ ใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของคำค้น เลือกจากทุกมหาวิทยาลัย เลือกชนิดเอกสารเฉพาะงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ คำสืบค้นคือ ร้านขายยา
ฐานข้อมูลงานวิจัยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)	สืบค้นจากโดยใช้คำสำคัญคือ ร้านยา ร้านขายยา บริบาลทางเกษัชกรรม เกษัชกรชุมชน เกษัชกรชุมชน สถานปฏิบัติการเกษัชกรรมชุมชน (pharmacy)AND(service) (drug)AND(store)
ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และดัชนีวารสารภาษาไทยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (Chulalinet)	การสืบค้นขั้นสูงโดยจำกัดการค้นหาเฉพาะวิทยานิพนธ์ คำสืบค้นคือ เกษัชกรรมชุมชน (ร้าน)AND(ยา) (ขาย) AND (ยา) (เกษัชกร) AND (ชุมชน) (community) AND (pharmacy) AND (practice) (pharmacy)AND(service)
ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	สืบค้นจากทุกขอบเขตและทุกสาขาวิชาโดยใช้คำสืบค้นคือร้านยา ขายยา ร้านขายยา เกษัชกรรมชุมชน บริบาลเกษัชกรรม
ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล	สืบค้นจากวิทยานิพนธ์ทั้งหมดของคณะเภสัชศาสตร์โดยการทบทวนชื่อเรื่องจำนวน 183 เรื่อง
ฐานข้อมูลสำนักการเรียนรู้คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	จากการวิทยานิพนธ์ที่มีทั้งหมดในคณะเภสัชศาสตร์โดยการทบทวนชื่อเรื่องจำนวน 63 เรื่อง
ฐานข้อมูลการสืบค้นดัชนีวารสารมหาวิทยาลัยขอนแก่น	การสืบค้นโดยคำสำคัญคือ ร้านยา ร้านขายยา ขายยา เกษัชกรรมชุมชน สถานปฏิบัติการเกษัชกรรมชุมชน บริบาลเกษัชกรรม (pharmacy)AND(practice)
ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ออนไลน์หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร	สืบค้นจากทุกขอบเขตและทุกสาขาวิชา คำสืบค้นคือร้านยา ขายยา ร้านขายยา บริบาล เกษัชกรรม
ฐานข้อมูลการสืบค้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร	การสืบค้นขั้นสูงโดยการจำกัดการค้นหาเฉพาะงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ คำสืบค้นคือ ร้านยา ขายยา ร้านขายยา เกษัชกรรมชุมชน สถานปฏิบัติการเกษัชกรรมชุมชน บริบาลเกษัชกรรม